

Over SOLK en Somatisch-symptoomstoornis: hoe blijf je 'in the lead'?

- Dr. Gabriela Sempértegui, GZ-psycholoog Centrum voor Lichaam Geest en Gezondheid (CLGG), GGz Breburg
- Drs. Mickey Hoek, psychiater Centrum voor Lichaam Geest en Gezondheid (CLGG), GGz Breburg

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

GGz Breburg

Disclosure belangen sprekers

(potentiële) belangenverstrengeling	Geen
Voor bijeenkomst mogelijk relevante relaties met bedrijven	GGz Breburg Tilburg University, Tranzo Zorro
• Sponsoring of onderzoeksgeld Honorarium of andere (financiële) vergoeding Aandeelhouder Andere relatie, namelijk ...	• geen • geen • geen • geen

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

Terminologie

- SOLK (onverklaard) / SOLK (onvoldoende verklaard)
- Somatisch- symptoomstoornis
- MUSS
- MUPS
- Functionele stoornissen
- Hypochondrie / ziektevrees
- Somatisatie

Wat is er veranderd?

DSM IV

- Somatisatie stoornis
- Somatoforme stoornis NAO
- Ongedifferentieerde somatoforme stoornis en pijnstoornis
- Hypochondrie

DSM 5

- Somatisch-symptoomstoornis
- Ziektevrees

Wat is er veranderd?

- Geen discussie of onderscheid meer over medisch of niet medisch verklaard.
- Focus is verschoven naar (psychologische mechanismen van) disfunctioneel omgaan.

Dus:

- Verschuiving van oorzaak van de klacht naar de impact van de klacht.

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

GGz Breburg

Somatisch-symptoom stoornis

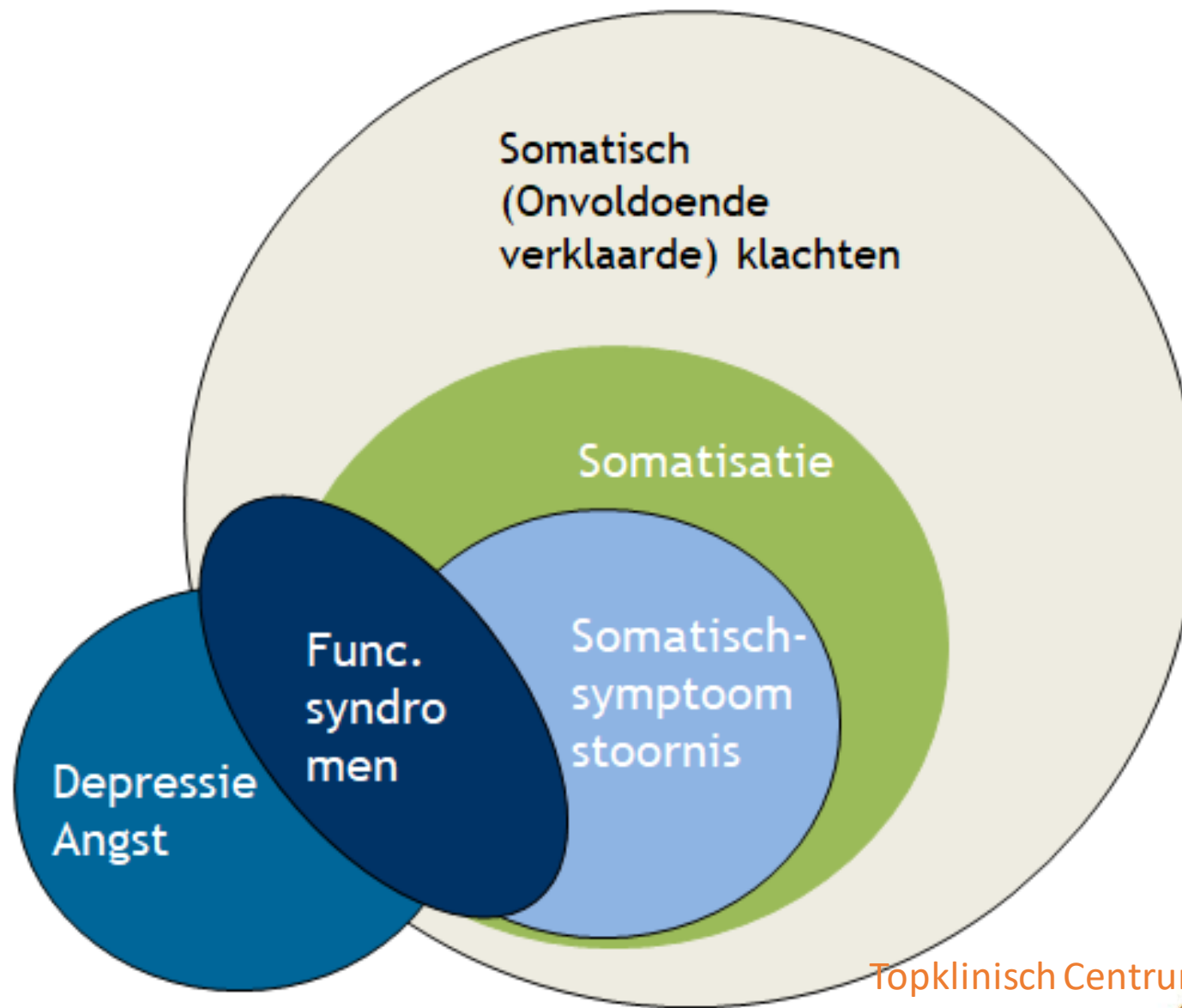
- Er zijn lichamelijke klachten (verklaard of onverklaard!)
- De patiënt heeft aanzienlijke moeite om met lichamelijke klachten om te gaan: **veel lijdensdruk, verstoring van het dagelijks functioneren, excessieve, disproportionele gedachten, gevoelens en gedragingen.**
- Dat duurt langer dan zes maanden.

En SOLK?

- NHG Standaard 2013: SOLK (somatisch onverklaard) --> SOLK (somatisch onvoldoende verklaarde klachten)
- Lichamelijke klachten die langer dan enkele weken duren terwijl bij adequaat medisch onderzoek geen aandoening is gevonden die de klachten voldoende verklaart.
- SOLK is een werkhypothese gebaseerd op de (gerechtvaardigde) aanname dat somatische/ psychische pathologie reeds afdoende is uitgesloten.

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

GGz Breburg

Brug: van soma naar psyche

Hoe kom je als dokter vanuit de lichamelijke klacht naar de psychologische factoren (het disfunctioneel omgaan met)?

Het is een individuele aanpak

- Medisch discours – uitsluiten van medische factoren
- Model aanreiken dat link legt tussen psychologie en lichamelijke klachten
- Gevolgenmodel en gesprekstechnieken

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

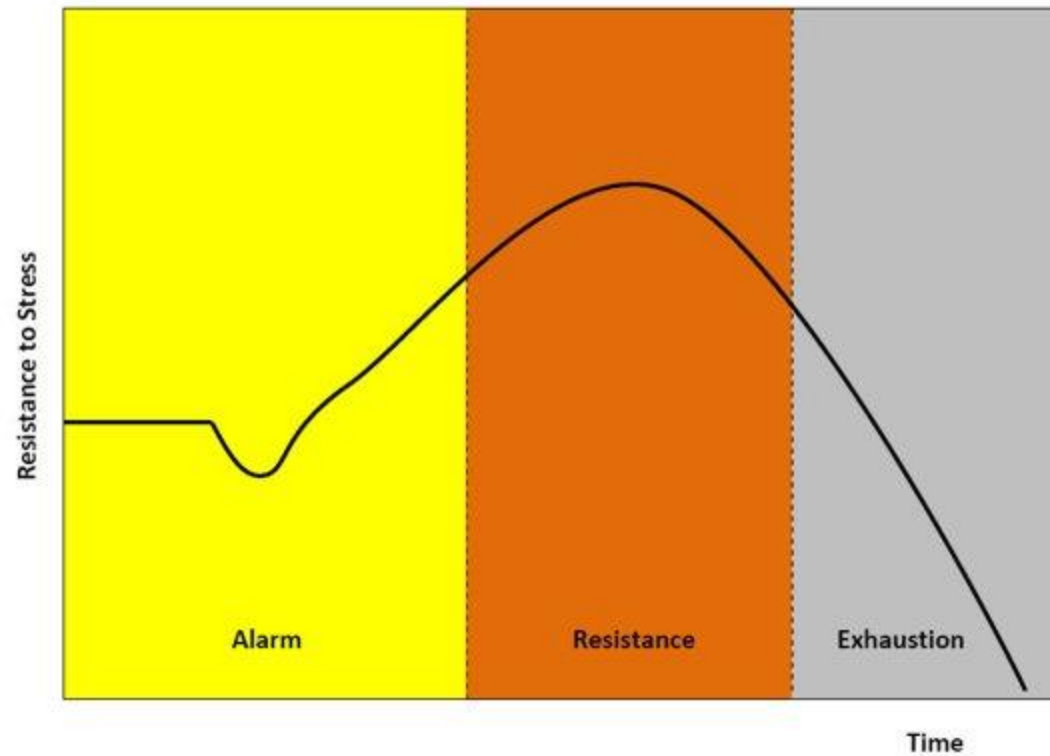
GGZ Breburg

Stress

- Stress: eu-stress en distress
- Acute STRESS
  - Snelle reactie via autonome zenuwstelsel
  - Fight Flight Freeze
  - Langzame reactie via een hormonale reactie via de HPA-as.
- Chronische STRESS

Van stress reactie naar herstel homeostase

trum Lichaam Geest Gezondheid

GGZ Breburg

Chronische stress

- **Chronische stress is moeilijker te herkennen en dus moeilijker aan te pakken. Chronische stress behoort door adaptatie vaak tot het gewone patroon. Zit dus verweven in patronen**
- **Interne factoren:**
  - De eigen ervaring
  - De persoonlijkheid
- **Externe factoren:**
  - Hoge werkdruk
  - Dysfunctionele relatie (s), bv. een slecht huwelijk

Chronische stress

- **Geen herstel, maar uitputtingsfase :**
- uitputting autonome zenuwstelsel en hypofunctie van de HPA-as.
- Hierdoor gevolgen voor spierspanning, reactie vermogen, cognities en emoties en immuunstelsel en andere systemische reacties.

- **Lichamelijke klachten:**
- vermoeidheid, spierspanning, pijnklachten, slaapgebrek, hartkloppingen

- **Psychische klachten:**
- Stemmingsklachten en demoralisatie

Het gevolgenmodel

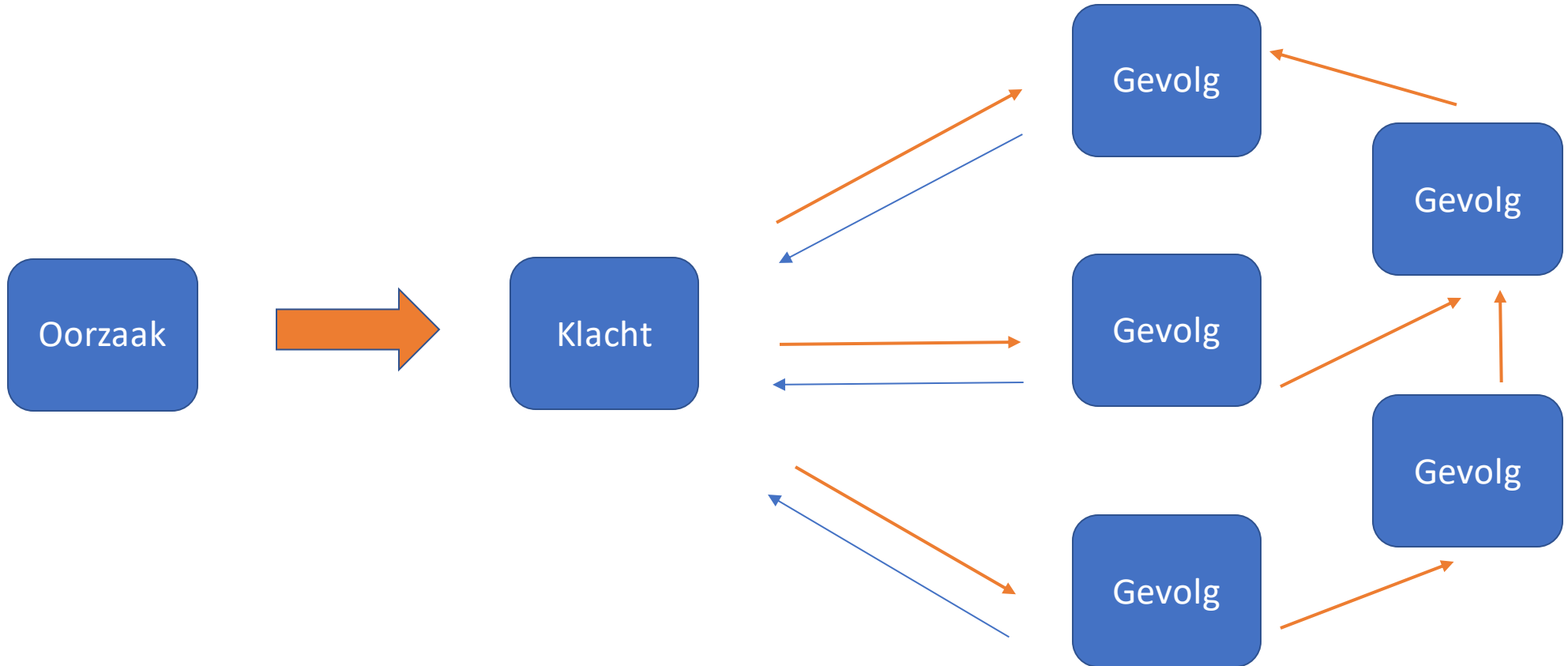
- Op zoek naar de gevolgen van de lichamelijke klachten
- Gevolgen = onderhoudende of herstel-belemmerende factoren

5 niveaus (SCEGS):

- somatisch
- cognitief
- emotioneel
- gedragsmatig
- sociaal

Van oorzaak naar gevolgen

Patiënt A: vrouw, 35 jaar

- Verkoopster (MBO-niveau), nu in de ziektewet.
- Getrouwd, zoon 4 jaar oud.

Klachten:

- Van kinds af aan bekend met “vage” klachten (buikpijn, tintelingen in armen en benen).
- Na zwangerschap: chronische vermoeidheid, misselijkheid en spierpijn.
- Bang voor ernstige ziekte.
- Piekeren en somber.

Hulpvraag:

- Ik wil van mijn vermoeidheid af.

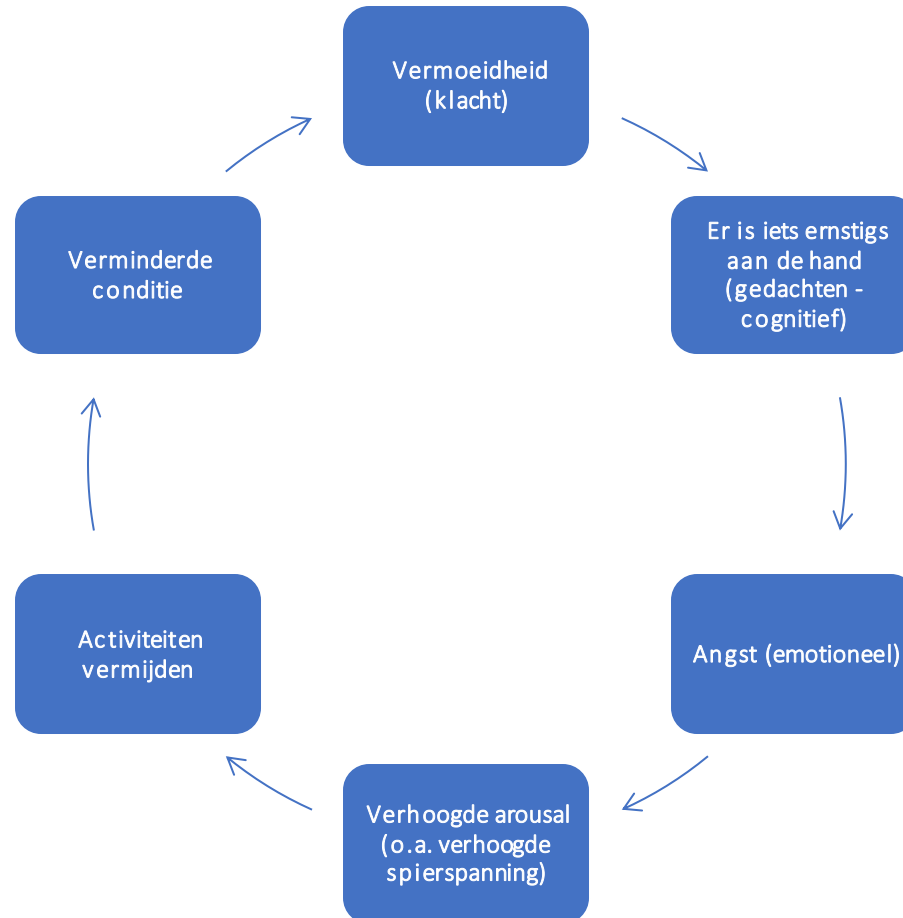

Gevolgen van vermoeidheid patiënt A

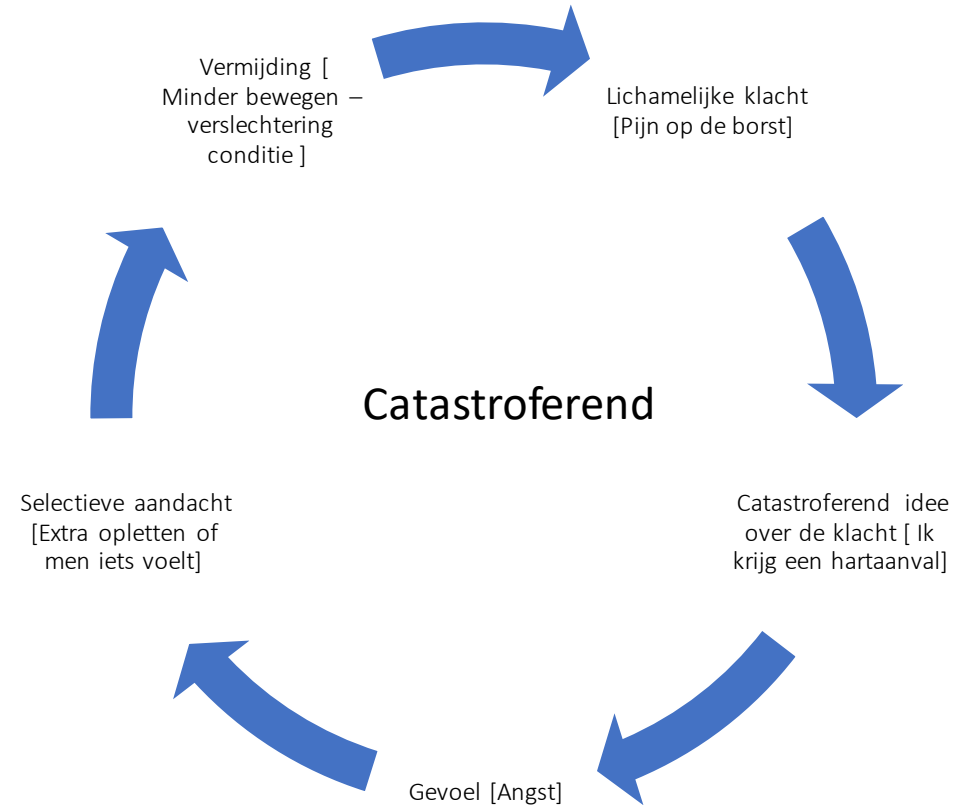
- somatisch: autonome arousal, spierspanning, conditieverlies.
- cognitief: gedachten 'er is iets gevaarlijks aan de hand'. 'Ik kan niets', concentratieproblemen.
- emotioneel: angst, frustratie, verdriet.
- gedragsmatig: veel piekeren, soms veel afleiding zoeken door veel fysieke activiteit, soms erg weinig doen, hyperfocus op lichaam en klachten.
- sociaal: verlies van werk, minder contact met vrienden.

Vicieuze cirkel patiënt A

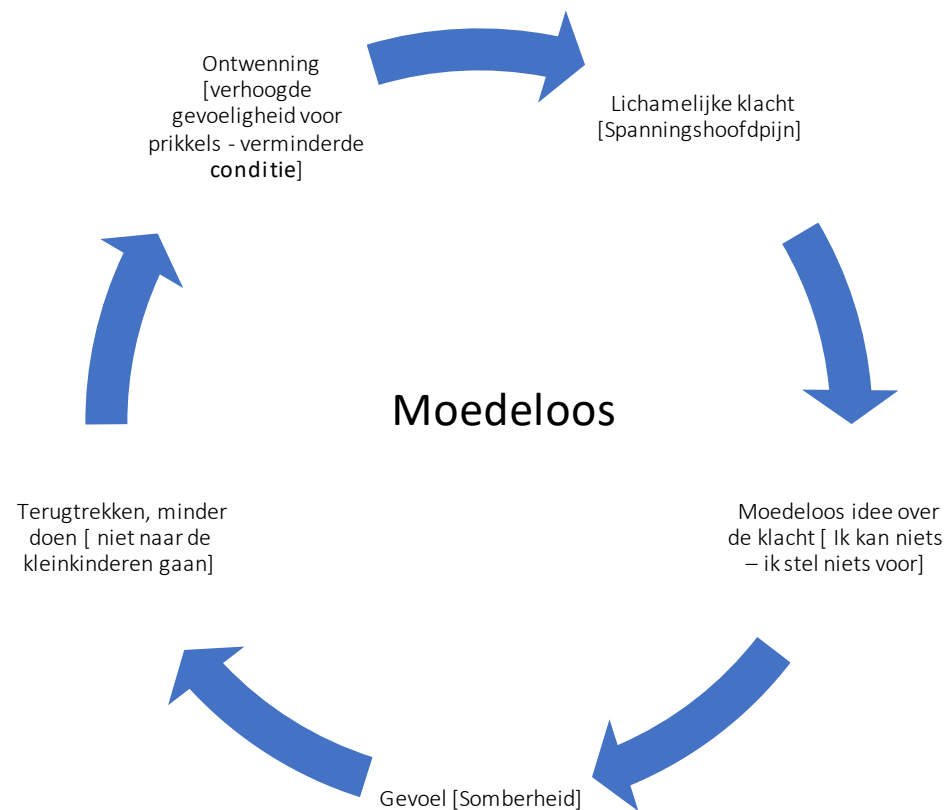
3 meest voorkomende vicieuze cirkels

3 meest voorkomende vicieuze cirkels

3 meest voorkomende vicieuze cirkels

Het gevolgenmodel - Introduceren

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

GGz Breburg

Wat kan er nog ingezet worden?

- Consultatie
- Second opinion

bij Topklinisch Centrum Lichaam Geest en Gezondheid

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

GGz Breburg

Take home message

- Somatisch-symptoomstoornis geldt voor zowel verklaarde als onverklaarde klachten waarop men maladaptief reageert.
- Een twee-sporen beleid wordt geadviseerd: en medische verklaring uitsluiten en tegelijkertijd verschuiven naar (psychologische) herstelbelemmerende aspecten.
- Het gevolgenmodel is een alternatief op de eindeloze zoektocht naar de oorzaak. Gezocht wordt naar factoren die het herstel belemmeren (en interventies daarop).

Bronnen

- American Psychiatric Association. Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders: DSM-5. 5th ed. Washington, DC2013.
- Van der Feltz-Cornelis, C. M. & van Houdenhove, B. (2014). DSM-5: van somatoforme stoornissen naar 'somatic symptom and related disorders'. *Tijdschrift voor Psychiatrie*, 56(2014)3, 182-186.
- Olde Hartman, T., Blankenstein, A. H., Molenaar, B., Bentz van den Berg, B., Van der Horst, H. E., Arnold, I., ... & Woutersen-Koch, H. (2013). NHG Standaard Somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten (SOLK). *Huisarts en Wetenschap*, 56(5), 222-230.
- van Rood, Y., & de Roos, C. (2017). Protocol voor een gepersonaliseerd behandelplan voor patiënten met somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten (SOLK). *Protocollaire behandelingen voor volwassenen met psychische klachten, deel 3*.
- Spaans, J., Rosmalen, J, Van Rood, J., Van Der Horst, H., & Visser, S (2017). *Handboek behandeling van somatisch onvoldoende verklaarde lichamelijke klachten*. Tiel: Lannoo.
- Visser, S., & Reinders, M. (2015). *Cognitieve gedragstherapie bij somatisatie*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum

Bedankt voor jullie aandacht!

Topklinisch Centrum Lichaam Geest Gezondheid

GGz Breburg